

Erik Jan Tillema

Clavis
YOUNG ADULT

IQ

Erik Jan Tillema

Q

Andere boeken van Erik Jan Tillema bij Clavis

Woodhenge

Hellenacht

Het huis in de polder

Het kwaad in de polder

Erik Jan Tillema

IQ

© 2023 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York

Omslagontwerp: Clavis Studio

Trefw.: intelligentie, school, moord

NUR 285

ISBN 978 90 448 51182

D/2023/4124/220

Alle rechten voorbehouden

www.clavisbooks.com

Proloog

Mijn naam. Wat is mijn naam?

Hij kon het zich niet herinneren. Er blokkeerde iets in zijn hersens. Was het Edwin? Nee, iets met een k. Karel? Nee.

Waarom wist hij het niet meer? En waar was hij?

Hij knipperde met zijn ogen en keek om zich heen. De beelden die hij zag, drongen amper tot hem door. Het kwam door de hoofdpijn. Geen gewone hoofdpijn. Het voelde alsof er een spin ter grootte van zijn hand via zijn neus naar binnen was gekropen en nu zijn poten in zijn hersens boorde. Koude en warme rillingen verspreidden zich afwisselend over zijn gezicht.

Zijn ogen prikten. Hij wilde huilen van de pijn, maar zijn tranen vonden geen weg naar buiten. Ze hoopten zich op achter zijn ogen en duwden die heel langzaam steeds een stukje verder uit zijn hoofd. Nog even en zijn ogen zouden uit hun kassen ploppen en op de grond stuiten.

Waarom moest hij om die gedachte grinniken? Er was niets loligs aan. Het waren zijn eigen ogen. Het was zijn eigen hoofd dat uit elkaar leek te knallen.

Die afschuwelijke pijn! Hij wreef met zijn handen over zijn wangen en daarna over zijn voorhoofd en kruin. De gekmakende tintelingen waren overal en gunden hem geen moment rust.

Misschien kon hij daarom niet helder denken?

Wat was zijn naam? Waar was hij?

Hij keek om zich heen, maar zag enkel wazige vormen. Hij zette

een stap vooruit en struikelde vanwege het hoogteverschil.

Hij wilde naar huis. Hij wilde ...

Vanuit het niets omarmde een fel licht hem als een verzengend vuur. Hij hield zijn handen voor zijn gezicht, wat hem enorm veel moeite kostte.

Toen klonk het geluid. Eerst een laag, dreunend gejang. Was dat een sirene? Een alarm? Het werd gevolgd door een hoog gepiep dat zijn oren aan stukken leek te scheuren. Vervolgens ging alles snel. Supersnel. Hij had geen tijd om iets te doen. Nog altijd wist hij niet hoe hij heette.

Het licht werd feller. Het geluid verstomde en daarna volgde een knal. In één keer was alle pijn uit zijn hoofd verdwenen. De opluchting was van korte duur, want meteen daarna voelde hij hoe zijn gebroken botten door zijn huid scheurden en hoe zijn ledematen in onnatuurlijke vormen werden gebogen. Hij zweefde door de lucht en even was alles in de wereld vervangen door een ondraaglijke pijn.

Opeens had hij een helder moment, dat misschien een micro-seconde duurde. Heel vreemd in deze wereld van ellende en verschrikking.

Kevin!

Ja, dat was zijn naam.

Daarna zoog de pijn zijn lichaam op. Zijn huid voelde warm aan, alsof er kokend water onder stroomde.

Vervolgens niets meer. Helemaal niets.

1 Isa

‘Hey, Isa, heb je het al gehoord?’

Claire schreeuwt de woorden door de bus terwijl ze naar me toe loopt. Ik zucht, buig mijn hoofd en kijk een andere kant op. Ik vind het vreselijk als ze zo roept. Iedereen kijkt afkeurend naar haar en vervolgens naar mij.

Claire trekt zich niets aan van een ander. Ze draagt alleen kleren die ze mooi vindt (ondanks haar speciale smaak) en doet de dingen die ze leuk vindt, zoals legodozen verzamelen (hoewel ze al zestien is), als enige op de dansvloer staan terwijl de rest toekijkt, en dus ook schreeuwen in de bus. Maar daardoor kijk ik wel naar haar op.

Omdat Claire vijf haltes dichterbij school woont dan ik, zorg ik er elke ochtend voor dat ik alvast de beste plekken van de bus bemachtig, helemaal achterin. Zo kunnen we de belangrijkste nieuwtjes en laatste roddels al uitwisselen voor we aankomen op school.

Vandaag lijkt Claire in een hysterische bui. Ze zwaait druk met haar armen, slaat bijna tegen het hoofd van een oude man en schreeuwt nog een keer: ‘Heb je het al gehoord?’

Wat kan er zo belangrijk zijn dat het niet kan wachten totdat ze rustig naast me zit? Het zijn hooguit vijftien stappen, dat zijn misschien elf seconden.

Ik pak mijn rugtas van de stoel die ik voor haar heb gereserveerd en zet hem tussen mijn benen op de grond.

‘Niet zo hard,’ zeg ik zachtjes tegen Claire, maar ze lijkt het niet te horen.

Als ze naast me neerploft, zie ik nog steeds drie oudere mensen met gefronste wenkbrauwen naar ons kijken. ‘Heb je het gehoord van Kevin?’

‘Wie is Kevin?’ vraag ik geïrriteerd.

‘Serieus?’ Ze kijkt me aan alsof ik van een andere planeet kom. ‘Ken jij Kevin niet?’

Ik zucht. Ik heb vannacht niet goed geslapen omdat de muggen me wakker hielden, en dus heb ik hier helemaal geen zin in. ‘Zeg het nou maar gewoon.’

‘Kevin! De slimste jongen van de school!’

‘O, die,’ mompel ik chagrijnig.

We zitten op een bijzondere school. Elk jaar wordt ons IQ gemeten alsof het een wedstrijd is. De rector noemt het een ‘intellectuele competitie’ en vindt het een goede stimulans voor onze ontwikkeling. Hij wil dat onze school de beste van het land is. De leerling met de hoogste score wordt door alle docenten aanbeden als een soort god, en er wordt een grote foto van hem of haar opgehangen in de centrale hal van de school. De afgelopen drie jaar lachte Kevin ons vanaf die plek toe; een jongen met ongekamd zwart haar en rode pukkels over zijn hele gezicht, maar met hersens waar zelfs Einstein jaloers op zou zijn.

Mijn IQ-scores zijn ook hoog, maar ik zou nooit met mijn foto aan die muur willen hangen, als opperhoofd van alle nerds. Met mijn haar dat nooit in model blijft zitten, mijn bril die ik moet dragen omdat ik van lenzen geïrriteerde ogen krijg, en mijn droge huid die in de verste verte niet lijkt op die van een fotomodel.

Claire zou aan die muur niet misstaan. Hoewel ze ook reteslim is, lijkt ze absoluut niet op een nerd. Vandaag draagt ze een knalroze

legging, een net zo roze jurkje en een geel shirt met een zwart leren jack erover. Er hangen twee vlechten aan de zijkant van haar hoofd en de punten van haar blonde haar zijn roze geverfd. Ze heeft echt schijt aan iedereen. Daar bewonder ik haar voor. Vanaf de eerste klas is zij al mijn beste vriendin.

‘Wat is er met Kevin?’ vraag ik. ‘Heeft hij er weer een paar IQ-punten bij?’

Claire’s ogen worden groter. ‘Nee, joh! Hij is dood!’ Ze zegt het zo hard dat enkele mensen omkijken.

‘Wat? Echt niet?’

‘Jawel, ik heb het gehoord van Yuri.’

‘Teuw.’ Ik steek mijn tong uit. ‘Ga je nog steeds met hem om?’

Claire port tegen mijn schouder. ‘Die gast is irritant. Ik zou nooit wat met hem willen. Maar hij appte me vanochtend dus dat Kevin vannacht is verongelukt.’

‘Hoe weet Yuri dat?’

‘Hij heeft een vriend die bij Kevin in de klas zit. Het is echt waar!’

Claire merkt dat ik haar niet geloof. Dat is ook niet zo gek. Van tijd tot tijd doen de gekste roddels de ronde op school. Vorig jaar dacht iedereen dat Hendrix, onze leraar Engels, zijn vrouw had vermoord. Sindsdien durfde ik in zijn les geen fouten meer te maken, omdat ik niet wilde dat hij boos zou worden. Wie weet wat die moordenaar dan met mij zou doen!

Claire pakt haar telefoon en opent een nieuwssite. ‘Kijk,’ zegt ze en ze duwt het scherm bijna in mijn gezicht. Nog net kan ik de kop lezen: *Jongen (17) komt om bij auto-ongeval.*

Ik gris de telefoon uit Claire’s hand en begin het artikel te lezen. Er staat dat de jongen afgelopen nacht is aangereden, omdat hij

zomaar de weg op liep. De aankomende auto kon hem niet meer ontwijken. De jongen was op slag dood.

‘Gaat dit echt over Kevin?’

Claire knikt.

Ik bijt op mijn lip terwijl ik haar de telefoon teruggeef. Een vreemd gevoel groeit in mijn buik. ‘Kende jij hem?’

‘Nee, niet echt.’

‘Wat erg,’ verzucht ik.

‘Maar weet je wat?’ roept Claire verrukt uit. ‘Dat betekent dat er een nieuwe slimste leerling van de school wordt gekozen!’

‘Serieus?’ Ik knipper met mijn ogen, omdat ik haast niet kan geloven wat ze zegt. ‘Er is iemand dood en jij denkt dááaraan? Kom op, zeg.’

‘Jaja, er is iemand dood. Heel erg, natuurlijk. Maar vorig jaar eindigde ik in de top vijf!’

Ik zeg niets en frons. Die hele IQ-wedstrijd is idioot. Ik doe er alleen aan mee omdat het verplicht is.

‘Stel je voor: straks ben ik de slimste!’ gaat Claire verder.

‘En dan behandelen alle docenten je als een prinsesje en prijzen ze je continu de hemel in. Is dat wat je wilt?’

‘Wat?’ Ze kijkt me streng aan. ‘Het is toch leuk om ergens de beste in te zijn?’

‘Ten eerste,’ zeg ik overdreven articulerend, ‘er is net iemand doodgegaan. En ten tweede is slim zijn geen wedstrijd. Je weet net zo goed als ik dat je IQ een momentopname is. Eigenlijk zegt het niet zo veel.’

‘Pff.’ Ze slaat haar armen over elkaar en doet alsof ze boos is. Ondertussen weet ze donders goed dat ik vorig jaar voor haar eindigde.

Vijftien minuten later staan we in de centrale hal van school. De ruimte is groot en er komen vier gangen op uit waar tientallen leerlingen doorheen lopen. Rechts voor mij is een trap naar de eerste verdieping. Aan de andere kant van de hal staat een groot aquarium waarin verveelde discusvissen aan hun zoveelste rondje beginnen door het vieze water. Aan de wanden in de hal hangen tv-schermen met de laatste informatie; welke docenten ziek zijn, of er lesuren wegvallen en de eeuwige waarschuwing dat we niet door de gangen mogen rennen.

Ik kan mijn ogen niet geloven. Op de schermen staat niets over de dood van Kevin, maar een vale rechthoek op de muur geeft aan waar zijn foto drie jaar heeft gehangen. Blijkbaar vonden de docenten het nodig om zijn foto meteen weg te halen, want wie zo dom is om zonder te kijken de weg over te steken en wordt doodgereden, kan niet langer de slimste leerling van de school zijn.

Net wanneer ik er iets over wil zeggen tegen Claire, worden de tv-schermen aan de wanden een ogenblik zwart. Als ze weer aangaan, is de informatie over het lesrooster verdwenen. Overal staat dezelfde tekst: *Vanmiddag 13 uur: nieuwe IQ-meting. Aanwezigheid verplicht.*

‘Ze zijn gek!’ roep ik uit, op hetzelfde moment dat Claire ‘yes’ zegt en haar handen tot vuisten balt.

Ik pak haar vast en schud haar half door elkaar. ‘Is iedereen gek geworden? Dit slaat toch nergens op!’

Claire trekt een verbaasd gezicht en maakt zich los. ‘Joh, het leven gaat gewoon door.’

‘Maar elke normale school organiseert toch op z’n minst een herdenkingsbijeenkomst!’

‘Dit is geen normale school,’ antwoordt een bekende bromstem,

die me elke keer koude rillingen bezorgt. Ik slik mijn woorden in en draai me om.

De rector staat achter ons. Of meneer Van Danen, zoals hij genoemd wil worden. Zijn priemende blik grijpt me vast en ik voel me een paar centimeter kleiner worden. Zijn ogen zitten diep verscholen in zijn hoofd, tussen zijn vele huidplooiën, zodat hij de uitstraling heeft van een sint-bernardshond. Ik weet maar al te goed dat ik deze hond niet boos moet maken, want hij blaft veel en kan zelfs bijten.

Zoals altijd draagt Van Danen een driedelig krijtstreeppak, dat veel te strak om zijn brede lichaam zit. Hij staat een meter achter ons en ik ruik zijn indringende lichaamsgeur.

‘Dit is de beste school van het land, waar de slimste kinderen voor in de rij staan,’ zegt hij langzaam, en opnieuw loopt er een rilling over mijn rug. ‘Alles draait hier om intelligentie. En om te meten of onze aanpak naar behoren is, maken we gebruik van IQ-testen. Dat weet je maar al te goed.’

De afgelopen jaren reageerde ik altijd op dezelfde manier als Van Danen tegen mij sprak: ik knikte, perste mijn lippen op elkaar en keek naar de grond. Vandaag niet. Scherpe vlammen schieten omhoog in mijn buik. Ik bijt op mijn tanden voor ik er uitflap: ‘Het is idioot!’

Mijn woorden echoën door de centrale hal. Vanuit mijn ooghoeken zie ik hoe leerlingen blijven staan en al hun aandacht op mij richten. Normaal gesproken vind ik dat afschuwelijk. Ik voel al de neiging om terug in mijn schulp te kruipen, maar er is iets in mijn lichaam ontvlamd dat niet gedoofd kan worden.

Ik zet me schrap, recht mijn rug en ga met trillende stem door. ‘Het is niet respectvol. Er is net een jongen gestorven. Hij is nog

niet eens begraven en hier op school wordt gedaan alsof hij nooit heeft bestaan!

De frons op Van Danens gezicht wordt dieper. Ik beseft dat ik enorm in de problemen zit, maar ik wil me niet zonder strijd gewonnen geven. Deze keer niet, want dit vind ik te belangrijk. ‘Sowieso vind ik die IQ-testen dom,’ zeg ik.

Van Danen haalt diep adem. Zijn overhemd scheurt bijna bij het uitzetten van zijn borstkas. Maar zijn dreigende lichaamstaal schrikt me niet af. Er is niets dat me nu kan tegenhouden. ‘Slim zijn is geen wedstrijd. Wat maakt het uit of de ene hogere cijfers heeft dan de andere? Het gaat er toch juist om dat we hier leren om te gaan met onze intelligentie?’

Ik voel me warm vanbinnen. Het is een geweldig gevoel. Is dit hoe Claire zich altijd voelt als ze schreeuwend door de bus loopt en zich niets aantrekt van anderen?

De sfeer in de centrale hal is om te snijden. Zelfs de conciërge is uit zijn hok tevoorschijn gekomen om naar mijn duel te kijken. Het lijkt alsof niemand durft te ademhalen. Claire schuifelt voorzichtig bij me vandaan.

‘Jongedame,’ begint de rector heel langzaam. Hij lijkt wel een olifant die over me heen wil walsen. ‘Als je jouw brutaliteit eens zou inruilen voor weldenkendheid, dan zou je begrijpen dat wij op deze school streven naar vooruitgang. Naar betere resultaten, naar meer kennis. Dat is in het belang van iedereen.’

Hij doet een stap naar voren. Ik onderdruk de neiging om naar achteren te gaan. Zijn lichaamsgeur overweldigt me.

‘En dus nemen wij IQ-testen af. Dat doen we op deze school al jaren en de ongelukkige dood van een van onze leerlingen – hoe

tragisch ook – zal daar geen verandering in brengen.’ Hij snuift luid en laat zijn blik door de centrale hal gaan. Daarna zegt hij, meer tegen de anderen dan tegen mij: ‘En daarom is er vanmiddag een IQ-test. Om één uur. Wees allemaal op tijd.’

Ik weet dat ik de strijd verloren heb, maar wil het niet accepteren. ‘Ik vind het stom,’ schreeuw ik uit.

Het gezicht van Van Danen wordt rood en hij kijkt me indringend aan. ‘Jongedame,’ zegt hij weer. ‘Mag ik je eraan herinneren dat de IQ-testen op deze school verplicht zijn? Als je dat niet bevalt, dan ga je maar naar een andere school. Een “normale” school, zoals je daarnet zei.’

Ik laat mijn schouders zakken en dat is voor hem blijkbaar het teken om als een zegevierende krijger weg te lopen. Plotseling bedenkt hij zich. Hij kijkt me van opzij aan en zegt dan op lage toon: ‘Als ik jou was, zou ik mijn best maar doen. Want als jij deze IQ-test in je recalcitrante bui verpest en opzettelijk een lage score haalt – en ik weet precies wat jouw gebruikelijke niveau is –, dan stuur ik je van school. Ik heb niet alleen een hekel aan domme leerlingen, maar helemaal aan luie leerlingen die de boel flessen. En een nog grotere hekel aan brutale jongedames.’

Hij loopt weg en keurt me geen blik meer waardig.

Om me heen hoor ik geroezemoes opkomen. Tientallen leerlingen smoezen met elkaar over die idiote meid die een grote bek opzette tegen de rector. De rector! Wat heeft me toch bezielde?

Ik voel me afschuwelijk. Niet omdat ik in het middelpunt van de belangstelling sta, maar omdat er iemand is doodgegaan en niemand zich daar druk om lijkt te maken.

Het warme gevoel in mijn lichaam is verdwenen. Nu voel ik iets

anders: mijn hart verschilfert in mijn borstkas. Hoe kunnen mensen zo gevoelloos zijn?

Claire komt naar me toe en wil een troostende arm over mijn schouders leggen. Ik stap met grote passen weg en race de hal uit. Ik negeer de starende blikken die in mijn huid prikken. Aan het einde van de hal sluit ik me op in een van de wc's, waar ik eindelijk rustig kan ademen. Alleen gaat de kramp in mijn hart niet weg.

Iedereen wil de slimste leerling van het Einsteincollege worden. Daar hebben de jongeren hun eigen redenen voor. Maar dan gaat degene met de hoogste score op de IQ-test dood. Wanneer er meer slimmeriken beginnen te sterven, zijn Isa en haar hoogbegaafde vrienden op hun hoede. Zeker als ze in de klas de opdracht krijgen om een mysterieuze tekst te vertalen.

Een spannend verhaal over intelligentie, competitie en macht. Kippenvelmomenten voor young adults.

www.clavisbooks.com

ISBN 978-9044851182

9 789044 851182